

Číslo materiálu: VY 32 INOVACE 21/13

Název materiálu:

Přímá a nepřímá úměrnost (trojčlenka)
(domino)

Číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.1486

Zpracovala:

Mgr. Kamila Hrčková

ŘEŠENÍ:

1.

Za svačinu pro 30 žáků bylo zaplaceno 450 Kč. Kolik korun by stála stejná svačina pro 28 žáků?

PRŮMĚRNÁ ÚMĚRNOST:

↑ 30 žáků	450 Kč
28 žáků	x Kč
$\frac{x}{450} = \frac{28}{30}$	
$x = 420 \text{ Kč}$	

2.

Dva zedníci omítnou chodbu nové školní budovy za 54 hodin. Za kolik hodin by tuto chodbu omítl devět zedníků?

NEPŘÍMÁ ÚMĚRNOST:

↓ 2 zedníci	54 h
9 zedníků	x h
$\frac{x}{54} = \frac{2}{9}$	
$x = 12 \text{ h}$	

3.

Učeň splnil zadaný pracovní úkol za 3,5 hodiny. Jakou část úkolu při stále stejném výkonu splnil za 1 hodinu?

PRŮMĚRNÁ ÚMĚRNOST:

↑ 1 úkol	3,5 h
x úkolů	1 h
$\frac{x}{1} = \frac{1}{3,5}$	
$x = \frac{10}{35} = \frac{2}{7} \text{ úkolů}$	

4.

Jestliže traktorista použije pluh se 4 radlicemi, zorá pole za 48 hodin. Jak dlouho mu bude trvat orba pole s 6 radlicemi?

NEPŘÍMÁ ÚMĚRNOST:

↓ 4 radlice	48 h
6 radlic	x h
$\frac{x}{48} = \frac{4}{6}$	
$x = 32 \text{ h}$	

5.

V minulém roce nasušila Mirkova teta z 30 kg padaných jablek 4,5 kg křížal. V příštím roce hodlá nasušit křížaly z 50 kg jablek. Kolik kilogramů křížal přibližně získá?

PRŮMĚRNÁ ÚMĚRNOST:

↑ 30 kg	4,5 kg
50 kg	x kg
$\frac{x}{4,5} = \frac{50}{30}$	
$x = 7,5 \text{ kg}$	

6.

Romana uvažovala: „Budu-li denně číst 15 stránek, přečtu celou knihu za 8 dní.“ Kolik stránek by musela Romana denně přečíst, kdyby chtěla knihu přečíst za 6 dní?

NEPŘÍMÁ ÚMĚRNOST:

↑ 15 stran	8 dní
x stran	6 dní
$\frac{x}{15} = \frac{8}{6}$	
$x = 20 \text{ stran}$	

7.

Jedna tuna mořské vody obsahuje 25 kg soli. Kolik tun mořské vody je třeba odpařit, aby se získala jedna tuna soli?

PRÍMÁ ÚMĚRNOST

↑	1000 kg	25 kg	↑
x t	1000 kg	25 kg	1 t

$$\frac{x}{1} = \frac{1000}{25}$$

$$x = 40 t$$

8.

Martinův dědeček si zvažil fůru sena a vypočetl si, že mu pro 15 králíků vystačí na 100 dní. Vypočítej, na kolik dnů by mu fůra sena vystačila pro 25 králíků.

NEPŘÍMÁ ÚMĚRNOST

↓	15 králíků	100 dní	↑
25 králíků	x dní	100 dní	↑

$$\frac{x}{100} = \frac{15}{25}$$

$$x = 60 \text{ dnů}$$

9.

Písařka napsala na stroji 16 stránek textu za 2 h 8 min. Kolik stránek textu při stejné rychlosti psaní by napsala za 20 minut?

PRÍMÁ ÚMĚRNOST

↑	128 min	16 stránek	↑
x stránek	20 min	16 stránek	↑

$$\frac{x}{16} = \frac{20}{128}$$

$$x = 2,5 \text{ stránky}$$

10.

Pan Donát vozí nákladňákem cihly na stavbu. Kdyby jel denně 3x, navoził by požadované množství cihel za 8 dní. Kolikrát denně by musel jet, aby byl s navážením cihel hotov za 6 dní?

NEPŘÍMÁ ÚMĚRNOST

↑	3 krát	8 dní	↓
x krát	6 dní	8 dní	↓

$$\frac{x}{3} = \frac{8}{6}$$

$$x = 4 \text{ krát}$$

11.

Řidič načerpal do kanystru 20 l nafty. Z děravého dna za každou minutu oteklo 2,5 cm³ nafty. Za kolik hodin (dnů) se odložený kanystr zcela vyprázdní?

PRÍMÁ ÚMĚRNOST

↑	0,0025 l	1 min	↑
20 l	x min	1 min	↑

$$\frac{x}{1} = \frac{20}{0,0025}$$

$$x = 8000 \text{ min}$$

$8000 \text{ min} = 133 \text{ h } 20 \text{ min} = 5 \text{ dnů } 13 \text{ h } 20 \text{ min}$

12.

Přítéká-li do nádrže 3,75 l vody za 1 s, naplní se za 1 h. Jak se musí změnit přítékání vody, má-li se nádrž naplnit o 10 minut dřív?

NEPŘÍMÁ ÚMĚRNOST

↑	3,75 l	60 min	↓
x l	x l	50 min	↓

$$\frac{x}{3,75} = \frac{60}{50}$$

$$x = 4,5 \text{ l}$$

20	<p>1.</p> <p>Za svačinu pro 30 žáků bylo zapláceno 450 Kč. Kolik korun by stála stejná svačina pro 28 žáků?</p>	$\frac{2}{7}$	<p>2.</p> <p>Dva zedníci omítnou chodbu nové školní budovy za 54 hodin. Za kolik hodin by tuto chodbu omítlo devět zedníků?</p>
2,5	<p>3.</p> <p>Učeň splnil zadaný pracovní úkol za 3,5 hodiny. Jakou část úkolu při stále stejném výkonu splnil za 1 hodinu?</p>	40	<p>4.</p> <p>Jestliže traktorista použije pluh se 4 radlicemi, zorá pole za 48 hodin. Jak dlouho mu bude trvat orba pole s 6 radlicemi?</p>

5 13 20	5. V minulém roce nasušila Mirkova teta z 30 kg padaných jablek 4,5 kg křížal. V příštím roce hodlá nasušit křížaly z 50 kg jablek. Kolik kilogramů křížal přibližně získá?	4,5	6. Romana uvažovala: „Budu-li denně číst 15 stránek, přečtu celou knihu za 8 dní.“ Kolik stránek by musela Romana denně přečíst, kdyby chtěla knihu přečíst za 6 dní?
4	7. Jedna tuna mořské vody obsahuje 25 kg soli. Kolik tun mořské vody je třeba odpařit, aby se získala jedna tuna soli?	420	8. Martinův dědeček si zvažil fůru sena a vypočítal si, že mu pro 15 králíků vystačí na 100 dní. Vypočítej, na kolik dnů by mu fůra sena vystačila pro 25 králíků.

32	9. Písařka napsala na stroji 16 stránek textu za 2 h 8 min. Kolik stránek textu při stejné rychlosti psaní by napsala za 20 minut?	60	10. Pan Donát vozí nákladňákem cihly na stavbu. Kdyby jel denně 3x, navozil by požadované množství cihel za 8 dní. Kolikrát denně by musel jet, aby byl s navážením cihel hotov za 6 dní?
12	11. Řidič načerpal do kanystru 20 l nafty. Z děravého dna za každou minutu oteklo $2,5 \text{ cm}^3$ nafty. Za kolik hodin (dnů) se odložený kanystr zcela vyprázdní?	7,5	12. Přitéká-li do nádrže 3,75 l vody za 1 s, naplní se za 1 h. Jak se musí změnit přitékání vody, má-li se nádrž naplnit o 10 minut dřív?